

Дорош М.М., фахівець деканату ©
здобувач кафедри адміністративного та інформаційного права
Національний університет «Львівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права та психології

ВИНИКНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

З виникненням суспільних відносин між державою та громадянами набрало важливості питання про порушення різноманітних правил поведінки. Основним завданням постало призначення відповідної відповідальності з метою дотримання законодавства, забезпечивши при цьому права та обов'язки громадян.

***Ключові слова:** адміністративна відповідальність, норми права, винна дія або бездіяльність, санкції.*

Постановка проблеми. Важливу роль в забезпеченні реалізації наміченої політики економічних, соціальних, правових та інших перетворень у суспільстві, а також підтримка на цивілізованому рівні суспільного порядку та безпеки в країні покликане відігравати адміністративне законодавство.

Україна є правовою державою в якій організація та діяльність державної влади в її взаєминах з індивідами і їхніми об'єднаннями заснована на праві і йому відповідає. Правова держава відрізняється від звичайної наступними принципами:

- 1) принцип верховенства права;
- 2) принцип здійснення державної влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову;
- 3) принцип демократичної держави;
- 4) принцип соціальної держави;
- 5) принцип пріоритету прав людини і громадянина над іншими цінностями в державі;
- 6) принцип реальної гарантованості прав і свобод громадян;
- 7) принцип законності;
- 8) принцип взаємної відповідальності держави та особи.

Дотримуючись принципу верховенства права держава встановлює відповідальність за порушення тих чи інших правил, законів та нормативно-правових актів, в свою чергу громадяни несуть її відповідно до чинного законодавства.

Адміністративна відповідальність є видом юридичної відповідальності що виступає закріпленим у законодавстві і забезпечуваним державою юридичним обов'язком правопорушника пізнати примусового позбавлення певних цінностей, що йому належать.

Іншими словами, це застосування до винної особи примусових заходів за вчинене правопорушення.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичною основою дослідження проблеми стали праці відомих вчених давнини та сьогодення: В. Авер'янова, Ю. Битяка, В. Власова, Ю. Вовка, С. Зівса, С. Кечек'яна, Ю. Козлова, О. Констанція, А. Луньова, М. Марченка, М. Мойсака, Г. Петрова, С. Петкова, С. Студенікіної, В. Шаповала, А. Шебанова, А. Школик, О. Якуби та інших.

Мета статті. Адміністративне право України регулює надзвичайно широке коло суспільних відносин. Порушення адміністративного права тягне за собою адміністративну відповідальність, яка історично розвивалася та доповнювалася протягом тривалого терміну. Основними напрямками визначення адміністративної відповідальності в Україні є удосконалення системності законодавства про адміністративну відповідальність.

Виклад основного матеріалу. Розвиваючи тему адміністративної відповідальності варто розпочати з історії виникнення адміністративного права в Україні та Європі загалом, що припадає на другу половину XIX ст. Перехід до адміністративного права стався під впливом буржуазних революцій (насамперед Французької революції 1789 р.), коли права та свободи людини були протиставлені всемогутності держави. Методи прямого примусу, що використовувалися поліцейським правом (1722 р.), було модифіковано на підставах верховенства права, ідей про те, що управління повинно базуватися на вимогах закону, з обов'язковим урахуванням прав і свобод громадян, що державне управління не може здійснюватися на власний розсуд чиновників [4].

Адміністративна відповідальність як вид санкцій публічно-правової сфери починає свій розвиток ще в античному праві. Категорія римського права *administratio* («управління») відносилася, як правило, до регламентації майнових відносин.

У своєму розвитку, формуванні і становленні вона пройшла тривалий проміжок часу.

Необхідно зазначити, що відповідальність - загальносоціологічна категорія, яка виражає свідоме ставлення особи до вимог суспільної необхідності, обов'язків, соціальних завдань, норм і цінностей. Відповідальність означає усвідомлення смислу і значення діяльності, її наслідків для суспільства і соціального розвитку, вчинків особи з погляду інтересів суспільства або певної групи [5].

Чинне законодавство України не дає визначення поняття адміністративної відповідальності і тому в теорії адміністративного права існує численна кількість точок зору стосовно цього соціально-правового явища.

У Конституції України адміністративну відповідальність визначено одним з основних видів юридичної відповідальності в Україні [1, ст.92].

Адміністративна відповідальність - це різновид правової відповідальності, специфічна форма негативного реагування з боку держави в особі її компетентних органів на відповідну категорію протиправних проявів (передусім адміністративних проступків), згідно з якою особи, що скоїли ці правопорушення, повинні дати відповідь перед повноваженим державним

органом за свої неправомірні дії і понести за це адміністративні стягнення в установлених законом формах і порядку [2].

Тривалий час у правовій науці підставою адміністративної відповідальності вважалася протиправна винна дія або бездіяльність, що порушує встановлене адміністративно-правовою нормою правило, але за своїм характером і наслідками не тягне за собою кримінального покарання.

Прийняття Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення значно поліпшило регулювання суспільних відносин у галузі державного управління. Важливим джерелом інституту адміністративної відповідальності в свій час стали Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення від 23 жовтня 1980 р.

У них вперше було кодифіковано найважливіші матеріальні та процесуальні норми щодо адміністративної відповідальності, визначено завдання та закріплено систему законодавства про адміністративні правопорушення, встановлено поняття й структуру адміністративного правопорушення, види адміністративних стягнень, загальні правила та строки їх накладання, закріплено систему органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, порядок виконання, оскарження й опротестування постанови у справах про адміністративне правопорушення [3].

Конституція України становить законодавчу основу для прийняття актів, що регулюють питання встановлення адміністративної відповідальності, оскільки має найвищу юридичну силу та містить норми, які визначають загальні засади державного ладу України.

Адміністративна відповідальність регулюється багатьма нормативними актами, які в сукупності складають законодавство про адміністративні правопорушення. До його системи входять законодавчі акти, норми, включені до Кодексу про адміністративні правопорушення, і ті, що до нього не внесені.

Норми адміністративного права охороняються адміністративними санкціями. Будь-яке порушення правил, встановлених адміністративно-правовою нормою, тягне за собою адміністративну відповідальність.

Висновки. Наявність у системі адміністративної відповідальності різної за характером і ступенем тяжкості санкцій дає можливість зважити на суспільну небезпеку правопорушення та особу правопорушника.

Адміністративна відповідальність має особливості, що вирізняють її з-поміж інших видів відповідальності.

Причому основна її особливість - це те, що необхідною підставою для застосування цієї відповідальності є наявність адміністративного правопорушення, а заходом впливу має бути адміністративне стягнення.

Державні адміністрації всіх рівнів на своїх територіях координують роботу всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю органів внутрішніх справ, адміністративних комісій та інших органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями.

Щодо чинного адміністративного законодавства слід відзначити:

1) досі діє певна частина нормативно-правових актів, які прийняті ще за радянських часів [6];

2) потребує приведення у відповідність до Конституції України той масив нормативно-правових актів, який прийнято у перші роки незалежності України;

3) останнім часом розвиваються принципово нові державно-управлінські явища, які потребують нормативного закріплення (інститути адміністративно-правових режимів, державної служби, адміністративної юстиції, адміністративних, управлінських послуг);

4) адміністративне право регулює широке коло суспільних відносин;

5) адміністративно-правові норми містяться у численних нормативних актах різної юридичної сили (загальнодержавного, відомчого та місцевого характеру), що ускладнює їх застосування;

6) нормотворчість в управлінській сфері характеризується високим рівнем динамічності, частим виникненням нових норм, що ускладнює зміст і структуру правового матеріалу й обмежує можливість його кодифікації; законодавчі акти постійно доповнюються та уточнюються.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 року
2. Алфьоров С.М. Адміністративне право. Загальна частина, 2011.
3. Битяк Ю.П. Адміністративне право України. Підручник. - Київ, Юрінком Інтер, 2005.
4. Ніколас Даламар «Трактат про поліцію» 1722 р.
5. Українська радянська енциклопедія: У 12 т. 2-е вид. - К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1974.
6. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том. 1. Загальна частина / Ред колегія: В. Б. Авер'янов (голова). - К.: Вид-во "Юридична думка", 2004. - С. 148.

Summary

With the emergence of social relations between the state and citizens entered the importance of the issue of violation of various rules of conduct. The main objective of meeting there was a responsibility to comply with the law, while ensuring that the rights and duties of citizens.

Рецензент – к. е. н., доцент Минів Р.М.